

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาหารมีความสำคัญในการช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต แต่มนุษย์เราหาได้ต้องการอาหารทางกายแต่เพียงอย่างเดียวไม่ หากยังต้องการอาหารทางใจอีกด้วย สิ่งที่น่าจะเป็นอาหารสำคัญทางใจก็คือ ดนตรีหรือเพลง เพลงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสุขทางใจ ช่วยให้เกิดสุนทรีย์ทางอารมณ์ ทำให้จิตใจร่าเริง เบิกบานแจ่มใส ในเมื่อร่างกายและสมองเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้าจากการทำงานก็ได้อาศัยเพลงเป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด คนใดที่มีความสุขทางใจสมบูรณ์ส่วนมากจะสามารถดำเนินชีวิตไปด้วยดี ทั้งในด้านการงานและความเป็นอยู่ อันความสำคัญของ เพลงนี้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในทุกชาติทุกภาษา

ความหมายของ เพลง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525) ได้อธิบายความหมายของ เพลงไว้ว่า เพลง หมายถึง สำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนวิธีรำคาบ รำทวน เป็นต้นหรือเป็นชื่อของการร้องแก่กัน มีชื่อต่าง ๆ เช่น เพลงปรกไก่ หรือเพลงฉ่อยเหล่านี้

ระลึก สัทธาพงศ์ (2529) ได้ให้ความหมายของ เพลงว่า เพลง หมายถึง สำเนียงการขับร้อง ซึ่งมีจังหวะและทำนองหรือเสียงทำนองดนตรี

พิงจิตต์ สวามิภักดิ์ (บ.ป.ป.) ได้ให้แนวคิดที่ว่า เพลง หมายถึง องค์ประกอบของเนื้อร้อง จังหวะ และทำนอง

จักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์ (2528) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า บทเพลงเป็นบทประพันธ์ที่มีทั้งคำร้องและทำนองเพลง

วราห์ วรเวช (2528) ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า บทเพลง หมายถึง เนื้อร้องซึ่งแต่งตามหลักเกณฑ์ร้อยกรองสอดคล้องกลมกลืนกับทำนอง

สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย (2528) กล่าวถึงครูแก้ว อัจฉริยะกุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในวงการเพลงไทยสากล ได้ให้ความหมายของบทเพลงไว้ว่า เป็นการประพันธ์เนื้อร้อง สวมเข้ากับทำนองเพลงได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมในความสูง-ต่ำของวรรณยุกต์ที่สัมพันธ์กันกับทำนองเพลง

จากความคิดเห็นดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า เพลง หมายถึง บทประพันธ์ที่มีเนื้อร้อง ซึ่งมีดนตรีประกอบ เป็นจังหวะ ทำนอง เพื่อให้บทเพลงบังเกิดความไพเราะน่าฟังขึ้น

ความเป็นมาของ เพลงประกอบการสอน

มนุษย์เรามีอารมณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน การพูดคุยก็จะมี การถ่ายทอดเสียงออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน บ้างก็เสียงสูง บ้างก็เสียงต่ำ ในน้ำเสียงของคนเรานั้น บางครั้งก็ฟังแล้วเกิดความไพเราะ เกิดความซาบซึ้ง บางครั้งก็เป็นสิ่งทำให้เกิดความเบื่อหน่ายคือเสียงในคำพูดที่คนเรา เปล่งให้เป็นทำนองเพลงด้วยภาษาพูดควบคู่ไปกับการสร้างเครื่องดนตรี เป็นภาษาดนตรีให้มีจังหวะทำนองช้าหรือเร็ว ออกมาในรูปบทเพลง เพื่อตอบสนองอารมณ์ เช่น เพลงรัก เพลงกล่อมเด็ก เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ จนอาจกล่าวได้ว่า บทเพลงและดนตรีมีอิทธิพลต่อชีวิตคนเรา

เสียงเพลงจึงเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนอย่างมาก เพราะสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้คล้อยตาม เสียงนั้นได้ไม่ว่าจะเป็นการชักชวนให้เคารพธงชาติ การปลุกใจให้มีความรักชาติ การโฆษณาสินค้า การสั่งสอนโน้มน้าวให้ทำดี การสร้างบรรยากาศให้คลายเครียด นับว่าเสียงเพลงมีประโยชน์ต่อเรามาก (ประคอง สุททสาร, 2531)

ในพุทธศตวรรษที่ 23-24 นักการศึกษาคนสำคัญอย่างเช่น เฟรดเดอริก โฟรเบล (Frederick Froebel) ได้เล็งเห็นคุณค่าของดนตรี เพราะเชื่อว่าดนตรีช่วยให้เด็กเจริญเติบโตและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมไปพร้อมกัน จากเหตุผลนี้ท่านได้มีส่วนในการสนับสนุนให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทในการศึกษา (โกวิทย์ ชันศิริ, 2528)

สำหรับประเทศไทยดนตรีมีบทบาทควบคู่กับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยทุกด้าน โดยเฉพาะในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานวันเกิด งานบวช และงานแต่งงาน ฯลฯ มักมีดนตรีเป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ แต่การที่คนไทยในอดีตไม่ได้นำดนตรีเข้ามาผสมผสานกับวิชาการ อาจเป็นเพราะการศึกษาของไทย เริ่มต้นมาจากวัด ซึ่งมีพระเป็นผู้สั่งสอนให้ความรู้ และพระ

เหล่านั้นต้องอยู่ในพระธรรมวินัย การเรียนการสอนในระยะแรกจึงมิได้นำเพลงมาประกอบการสอน อย่างไรก็ตามก็มีการอ่านเสียงสูงเสียงต่ำและมีจังหวะจะโคนในบทเรียน เช่น การอ่านคำประพันธ์ ประเภทร้อยกรองต่าง ๆ (อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2526)

ในระยะหลังนักการศึกษาของไทยหลายท่าน (เบญจา แสงมะลิ, หม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา, อาไพ สุจริตกุล และประคอง สุทธสาร) ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและพบว่า ดนตรีมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านจึงได้เริ่มมีการนำเพลงมาประกอบการสอน การแต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงสำหรับเด็กก็คำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ เช่น บทเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ มีคำคล้องจอง และทำนองก็อาจได้มาจากเพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม เพลงสมัยนิยม ซึ่งนำมาดัดแปลงให้ง่ายขึ้นหรือจากทำนองเพลงสากล แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่า เพลงประกอบการสอนนั้นมีวิวัฒนาการและความเป็นมาอย่างไร มีเพียงนักการศึกษาบางท่านให้ความเห็นต่างกัน เช่น

เบญจา แสงมะลิ (2520) ได้แสดงความเห็นว่า การแต่งเพลงประกอบการเรียนการสอนคงจะเริ่มประมาณ พ.ศ. 2483 โดยเริ่มต้นจากชั้นอนุบาลก่อนเมื่อครูเห็นความสำคัญจึงเริ่มในชั้นประถมศึกษาต่อไป ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2520 : สัมภาษณ์ อ้างถึงใน ศิริพันธ์ พิธานสมบัติ, 2521) ได้กล่าวว่า "การนำบทเพลงประกอบการสอนนั้นคงจะเริ่มในสมัยหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล ท่านอาจารย์ใหญ่โรงเรียนราชินีทรงเริ่มสอนที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง โดยมีการประพันธ์เพลงประกอบวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับด้านจริยศึกษา" และ หม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา (2520 : สัมภาษณ์ อ้างถึงใน ฉวีวรรณ โพธิ์ดา, 2530) แสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการฟื้นฟูปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นแบบมีกิจกรรมประกอบ (Activity) และแบบเรียนปนเล่น (Play Way) พวกที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ อาจจะนำวิธีการและนำบทเพลงประกอบการเรียนมาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2495 หรือสมัยที่เริ่มอนุบาลใหม่ ๆ ก็เป็นได้ ส่วนผู้นำบทเพลงประกอบการสอนเป็นคนแรกในประเทศไทยได้แก่ ตัวท่านเอง

จากความคิดเห็นดังกล่าว พอสรุปได้ว่า เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีเข้ามามีบทบาทในการศึกษาโดยนักการศึกษาคนสำคัญ ชื่อ เฟรดเดอริค โพรเบล เป็นผู้นำมาเพราะเห็นว่า เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีนี้ช่วยให้เด็กเจริญเติบโตช่วยพัฒนาการทุกด้าน อันได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สำหรับประเทศไทยได้มีผู้ตั้งข้อสันนิษฐานถึงการนำมาใช้ประกอบ

การสอนต่าง ๆ กัน บางท่านว่าเริ่มราว พ.ศ.2483 จากชั้นอนุบาลก่อน เมื่อครูเห็นความสำคัญ จึงจัดให้มีขึ้นในชั้นอื่นต่อไปตามลำดับ บางท่านว่าเริ่มในสมัยหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล ได้ทรงประพันธ์เพลงประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ส่วนหม่อมคุณหญิง บริพัตร ณ อยุธยา กล่าวว่า เริ่มประมาณ พ.ศ.2495 ได้มีการฟื้นฟู ปรับปรุงการเรียนการสอนแบบมีกิจกรรมประกอบและเรียนปนเล่น จึงมีการนำเพลงมาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยท่านเป็นผู้ริเริ่มคนแรกในประเทศไทย

ประเภทของเพลงประกอบบทเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2523) ได้แบ่งเพลงประกอบบทเรียนตามจุดประสงค์ของการใช้เพลงไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. บทเพลงที่ใช้เพื่อสอนเพลง คือ ต้องการให้นักเรียนสนุกสนานกับเสียงเพลง และจังหวะ ได้สัมผัสกับเสียงไพเราะหรือสุนทรียทางเสียง ตลอดจนมุ่งให้นักเรียนร้องเพลงได้ และชอบเพลง
2. บทเพลงที่ใช้เพื่อวิชาอื่น คือ การใช้เพลงเพื่อเป็นกิจกรรมเสริม เช่น การสอน สุขศึกษา เรื่องการล้างหน้า ล้างมือแล้วให้เด็กร้องเพลง "ล้างหน้า" เป็นการช่วยให้เด็กได้จำ เนื้อหา เพลง เหล่านี้ เป็นเพลงที่ช่วย เสริมวิชาอื่น ไม่ใช่สอนเพลงเพื่อเพลง

สุปรียา มาลากาญจน์ (2528) ได้แบ่งประเภทของเพลงประกอบบทเรียนไว้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 บทเพลงที่เป็นเนื้อหาในบทเรียนโดยตรง หมายถึง เนื้อหาบางตอน สามารถจะขับร้องเป็นทำนองเพลงได้ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด เพลงพวงมาลัย ฯลฯ

ประเภทที่ 2 บทเพลงที่แต่งประกอบบทเรียนโดยตรง เช่น เพลงสระต่าง ๆ เพลงคุณธรรมเด็กไทย เพลงแปรงฟัน ฯลฯ

ประเภทที่ 3 บทเพลงที่ใช้ขับร้องกันอยู่ทั่วไป อาจจะเป็น เพลงไทยเดิม เพลงไทยสมัยนิยม เพลงสากล เนื้อหาเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในบทเรียน

ซึ่งเพลงทั้งหมดที่นำมาประกอบบทเรียนนั้น เนื้อเพลงที่ใหม่ โน้ตดนตรีหรือรายละเอียดของ เรื่องที่จะสอนหรือ เป็น เพลงที่ให้คิดสอนใจปลุกใจ ทั้งนี้ใน เนื้อเพลงอาจจะให้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ เนื้อเพลงอาจจะให้พร้อมกันทั้งมโนทัศน์ รายละเอียดหรือคิดสอนใจได้

บทบาทของ เพลงประกอบการสอน

เพลงคือสำเนียงการขับร้อง ซึ่งมีจังหวะและทำนองหรือเสียงทำนองดนตรี เพลง เป็น ศิลปะอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข ความรื่นเริงสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ได้ ในบางขณะ เพลงมีบทบาทต่ออารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะในวัยเด็ก นักเรียน สำหรับ เด็กแล้วการร้องเพลง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็ก เกิดความเบิกบานและพอใจ หากครูพยายามหาโอกาสส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางการขับร้องอยู่เสมอ ๆ เด็กจะเกิดความสุขขึ้นกระตือรือร้นที่จะเรียน เพลงนอกจากจะมีบทบาทดังกล่าวแล้ว เพลงยังเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาอีกด้วย ถ้าครูผู้สอนมีความสามารถจัดได้เหมาะสม ก็จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอนและตัวนักเรียนเอง

ในปัจจุบันถ้าหากจะพิจารณาถึงวิธีสอนที่จะทำให้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวังแล้วต้องยึดหลักการสอนหลายวิธี โดยเน้นการทำให้บทเรียน น่าสนใจและสนุกสนาน เราใจผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงออก และมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สิทธิศักดิ์ ดำรงสกุล, 2529)

ดังนั้นจึงควรให้นักเรียนได้มีโอกาสสนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียน เพราะเด็กวัยนี้ ยังต้องการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ อยู่เฉยๆ ไม่ได้การจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน ขาดความพร้อมในการใช้สื่อ และขาดแคลนสื่อ ส่วนนักเรียนนั้นมีจำนวนมากเรียนหนังสือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร สภาพปัญหาเหล่านี้ จะหมดไปได้โดยการนำเพลงมาใช้ประกอบการสอน ซึ่ง ศิริพรรัตน์ พิธานสมบัติ (2521) ได้วิจัย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการใช้ เพลง ประกอบการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าบทเพลงประกอบการสอนนั้นมีคุณค่า เพราะเพลงช่วย ให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายบทเรียน นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ ทำให้นักเรียนจำบทเรียนได้ดี เข้าใจบทเรียนรวดเร็วขึ้น ขณะเรียนนักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนและเด็กเกิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และประหยัดเวลาในการสอน ดังที่ ทวีป อภิลิทธิ (2521) ได้กล่าวถึงประโยชน์หรือบทบาทของการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ว่า

1. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ช่วยให้เด็กมีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส
จิตใจ เบิกบาน
2. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ ศิลปะ และวัฒนธรรม
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เด็กที่กล้าร้อง เพลงและร้อง เพลงได้ดีย่อม
จะเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนและผู้พบเห็น
4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เพราะว่าเด็กที่มีร่างกายแจ่มใสจะ
เรียนหนังสือได้ดี
5. บทเรียนจากเสียง เพลงจะทำให้เป็นที่น่าสนใจ น่าเรียน สนุกสนาน เพลิดเพลิน
6. บทเรียนจากเสียง เพลงจะช่วยให้เด็กเรียนจดจำบทเรียนได้ดี จำได้นาน ไม่ลืม
7. บทเรียนจากเพลงที่แต่งขึ้นให้เหมาะสมกับบทเรียนจะให้สาระและความรู้ได้ดี
8. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีประสบการณ์
กว้างขวางขึ้น
9. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนรักเคารพนับถือศรัทธาครูยิ่งขึ้น
เพราะครู เป็นเสมือนคุณพ่อคุณแม่ของเขา เป็นกันเองกับเขา
10. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กเป็นเด็กดี มีความกตัญญูกตเวที
รู้คุณของบิดา มารดา ครู - อาจารย์ ตลอดจนถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
11. บทเรียนประกอบเพลงที่เหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีระเบียบวินัย
ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และมีคุณลักษณะที่ดีเด่นอื่น ๆ อีกมากมาย

จงดี ทองใย (2526) ดวงเดือน แสงชัย (2530) ศิริพรรัตน์ พิธานสมบัติ (2521) และอรวรรณ บรรจงศิลป์ (2526) ได้เสนอแนะไว้ว่า เพลงประกอบบทเรียนนั้นเป็นสื่อการสอนที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เพียงแต่เขียนบทเพลงบนกระดาษคำ และตัดให้นักเรียนร้อง จะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนมีชีวิตชีวาน่าเรียน สดชื่นแจ่มใสขึ้นในทันที ดังนั้น เพลงประกอบบทเรียนจึงเป็นสิ่งที่ครูประถมศึกษา ทุกระดับ ทุกโรงเรียน ทุกท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันมุ่งให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ร่าเริง แจ่มใสมีชีวิตชีวา ให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกมากที่สุด เพลงจัดเป็นสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียนมาก จะเห็นจากมีผู้ทำการวิจัยสำรวจถึงการใช้องเพลงประกอบการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเพลงมีคุณค่าควรแก่การนำมาใช้ประกอบการสอนได้ดี เพลง เป็นสื่อที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยใช้ได้กับทุกโรงเรียนทุกห้องที่ เพลงจึง เป็นสื่อในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กได้ด้วย สรุปได้ว่า เพลง เป็นสื่ออันวิเศษที่ครูจะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการนำเพลงไปใช้ประกอบการสอน

การนำเพลงมาใช้ในการสอนนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการของครูว่าจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความมุ่งหมายของการสอนมากที่สุด ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกเพลงให้เหมาะกับขั้นตอนในการสอน ตรงตามลักษณะของเนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่สอนอยู่นอกจากนี้จะต้องเลือกว่า เนื้อเพลง มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้เพียงใด บทเพลงนั้นเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของ เด็กหรือไม่

วิธีการนำเพลงมาประกอบการสอน ประคอง สุทธสาร (2531) เสนอแนะว่า ครูสามารถกระทำได้ดังนี้

1. แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงขึ้นเอง เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาและจุดประสงค์
2. นำเพลงที่มีผู้แต่งและร้องแพร่หลายมาใช้ประกอบการสอน
3. นำทำนองเพลงที่ง่าย ๆ ได้รับความนิยมแพร่หลายจนคุ้นหู มาใช้แต่งเพลง

โดยครูสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการสอนเข้าไปในทำนองเพลงนั้น

เมื่อได้เพลงมาประกอบการสอนแล้วครูควรคำนึงถึงในการสอนให้นักเรียนร้องเพลงแต่ละครั้ง ตามที่ จงดี ทองใย (2526) พิงจิตต์ สวามิภักดิ์ (ม.ป.ป) และ สมศักดิ์ ชำนาญกิจ (2523) ได้เสนอความคิดเห็นสรุปได้ว่า ในการสอนให้เด็กร้องเพลงครูต้องคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้

1. เสียงของเด็ก เด็กมักเลียนเสียงของครูผู้สอน ครูจึงต้องพยายามร้องให้ชัดเจน ทำเสียงสูงต่ำให้พอ ๆ กับเสียงของเด็กและทำเสียงให้นุ่มนวล หรือให้เสียงตรงกับอารมณ์ของเพลงที่ร้องด้วย

2. การหายใจที่ถูกต้องในการร้องเพลงผู้ร้องจะต้องรู้ว่าควรจะมีการหยุดเพื่อหายใจในคอนใด จึงจะทำให้เสียงเพลงไม่ขาดหายไปและทำให้เกิดความไพเราะ

3. อริยาบทที่เป็นธรรมชาติคือ ท่าหนึ่งหรือยืนที่สบาย ไม่เกร็งการร้องเพลง เป็นการทำให้สนุกสนาน ถ้าหากผู้ร้องตั้งใจจนเกินไปต้องร้องอย่างระมัดระวังอยู่เสมอ เพราะกลัวจะร้องผิด รู้สึกเหมือนว่าบรรยากาศไม่เป็นกันเอง ก็จะทำให้การขับร้องนั้นไม่เกิดอารมณ์ที่ต้องการ

4. การร้องให้ถูกวรรคตอน ถูกอักขรวิธี

5. การร้องให้ถูกจังหวะและทำนองของเพลง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับ เสียงเพื่อนในกลุ่มหรือเสียงร้องเพลงของคนมีความสัมพันธ์กลมกลืนกับระดับเสียงของเพื่อนและดนตรี

เพลงที่เด็กร้องจะเกิดความสุขสนุกสนานควรเป็น เพลงที่เกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. บทเพลงที่เกี่ยวกับบ้านและโรงเรียน

2. บทเพลงที่เกี่ยวกับคนโดยเฉพาะที่เด็ก ๆ สามารถเติมชื่อของตนเองหรือชื่อของเพื่อน ๆ ลงไปได้

3. บทเพลงที่เด็กได้มีโอกาสปรบมือเข้าจังหวะ ทำจังหวะหรือได้แสดงท่าทางต่าง ๆ ประกอบ

4. บทเพลงที่กำลังนิยมกัน ซึ่งได้ยินได้ฟังมาจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือจากภาพยนตร์

5. บทเพลงที่เกี่ยวกับเทศกาล ฤดูกาล และวันหยุดต่าง ๆ

6. บทเพลงที่เด็ก ๆ สามารถแสดงเป็นเรื่องราว หรือแสดงเป็นละครได้

(สมศักดิ์ ชำนาญกิจ, 2523)

สิทธิศักดิ์ คำรงสกุล (2529) ได้เสนอแนะว่าลักษณะของเพลงที่นำมาให้เด็กร้องนั้นควร เป็น เพลงที่มีลักษณะ

1. เพลงที่ร้องกัน เป็นทีม
2. เพลงที่มีลูกคู่รับ
3. เพลงที่ร้องไล่ไปรอบวง (Round Song)

การนำเพลงไปใช้ในห้องเรียน ครูควรใช้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมของบทเรียน เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ปาฐกถา วชิรรัตนาภภาพ (2519) ได้กล่าวถึง เพลงประกอบการสอนครูสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาส ดังนี้

1. ใช้ในการสอน เด็กเริ่มเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย สนุกสนานและให้ความรู้
2. ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อสร้างความสนใจให้อยากเรียน
3. ใช้ในการดำเนินการสอน โดยให้ร้องเพลงประกอบท่าทางหรือร้อง เพื่อจดจำรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหา
4. ใช้ในการสรุปบทเรียน เพื่อให้คติธรรมสอนใจได้แนวคิดและจดจำได้อย่างรวดเร็วหรือสรุปเนื้อหาที่เรียนมาทั้งหมด

นอกจากนี้ครูจะเลือกโอกาสในการใช้ เพลงประกอบการสอนให้เหมาะสมแล้ว ครูยังจะต้องมีกลวิธีการสอนเพลงที่ดีอีกด้วย จึงจะทำให้การใช้ เพลงประกอบการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ชูพิน พิพิธกุล (2530) ได้กล่าวถึงการนำ เพลงประกอบการสอนครูต้องคำนึงถึง

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนร้อง เพลง ครูจะต้องให้นักเรียน เข้าใจ เนื้อหาในบทเพลง นั้นอย่างถ่องแท้
2. อย่าร้องเพลงพร่ำเพรื่อ ต้อง เปลี่ยนให้นักเรียนทำกิจกรรมอื่นบ้าง
3. เพลงใดที่ทำท่าประกอบได้ ครูก็ควรแสดงให้นักเรียนดู หรือให้นักเรียนร่วมกิจกรรม แต่ต้องดูให้เหมาะสมกับวัย หรือให้เด็กมีส่วนได้คิดท่าทางประกอบเอง
4. ถ้าครูสามารถร้อง เพลงให้นักเรียนฟังด้วยตนเองควรกระทำ นักเรียนจะเพิ่มความศรัทธาตัวครูมากขึ้น

5. ครูควรจะร้องเพลงอย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา จึงจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนอยากร้องเพลงบ้าง

6. ขณะที่ครูร้องเพลงจะต้องรู้จักควบคุมค่าหลบเสียง เสียงสูง เสียงต่ำ เพื่อให้เข้าใจจังหวะในการร้องเพลงนั้น

สำหรับการสอนจริยศึกษา โดยใช้เพลงประกอบการสอนเพลงที่นำมาใช้ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อความสั้น ๆ ง่ายและมีความหมายตรงกับบทเรียนหรือคุณธรรมที่ต้องการสอน ลักษณะของท่านเองเพลงนั้นใช้ได้หลายแบบ เช่น อาจเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงไทยเดิม เพลงสากล เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงปลุกใจ เพลงสำหรับเด็กหรือเพลงยอดนิยมตามยุคสมัย การร้องเพลงประกอบบทเรียนจริยศึกษา ควรให้เด็กได้ร้องสลับกับการฟังครูอธิบาย หรือการปรบมือเป็นจังหวะ การเคาะ ตีต สตี เป่าเครื่องดนตรีอย่างง่าย ๆ จะทำให้บรรยากาศของการเรียนมีความรื่นรมย์

จุดประสงค์ในการใช้เพลงประกอบการสอน

สำหรับ เด็กแล้ว เพลงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก การที่ครูนำเพลงมาประกอบบทเรียนนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงเสียก่อน และจำเป็นต้องรู้อย่างยิ่งจะต้องรู้ถึงจุดประสงค์ของการใช้เพลงประกอบการสอน

ประทีน พวงสำลี (2516) วิรัช ชูสูงเนิน (2529) และวิวัฒน์ โรยสกุล (2526) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การใช้เพลงประกอบการสอนสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนการสอน ซึ่งสามารถประยุกต์บทเพลงเข้าได้กับทุกกิจกรรม
2. เพื่อให้เกิดความรักใคร่ สามัคคีกันในกลุ่มคณะ
3. เพื่อฝึกให้กล้าแสดงออก ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. เพื่อให้เป็นผู้มีอารมณ์แจ่มใสอยู่เสมอ
5. ช่วยไม่ให้เบื่อหน่ายในกิจกรรมและทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

6. ช่วยความจำในบทเรียนได้แม่นยำขึ้น
7. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี
8. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาเรียน
9. เพื่อเน้นเนื้อหาสาระสำคัญของบทเรียน

วิธีการใช้เพลงประกอบการสอน

นักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะถึงวิธีการใช้เพลงประกอบการสอน ดังเช่น

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525) ได้กล่าวไว้ว่า "ในการสอนให้นักเรียนร้องเพลง ครูควรให้นักเรียนเข้าใจความหมายและสนใจเนื้อหาเพลงที่จะร้องเสียก่อน เช่น อภิปรายรูปภาพ หรือแสดงให้เห็นว่าเพลงนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น ๆ อย่างไร"

วิธีการสอนให้นักเรียนร้องเพลง ประคอง สุทธสาร (2530) ศิริพรรัตน์ พิธานสมบัติ (2521) และ อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2526) ให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า

ประการแรก ควรพิมพ์เนื้อเพลงให้นักเรียนหรือเขียนแผนภูมิติดบนกระดานหรือเขียนบนกระดานถ้าเนื้อเพลงไม่ยาวนัก อาจใช้สีสลับกันบ้างให้ดึงดูดตาหรือขีดเส้นเน้นคำประโยคที่ควรสนใจเป็นพิเศษในชั้นเล็ก ๆ เช่น ป.1 - ป.2 อาจติดภาพหรือวาดภาพประกอบไว้ในบทเพลงบ้าง เพื่อให้ดูสวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ให้นักเรียนอ่านชื่อเพลงและเนื้อเพลงเสียก่อน โดยเน้นทักษะต่าง ๆ เช่น เดียวกับ การอ่านออกเสียง ครูอธิบายหรือช่วยกันอภิปรายเนื้อหาเพลงให้เข้าใจ อาจสะกดคำยากบางคำให้นักเรียน

ประการที่สาม ครูร้องเพลงให้ฟังหรือเปิดเทปเพลงให้ฟัง 1 - 2 ครั้ง แล้วร้องตามครูพร้อมกันทีละวรรค ทีละท่อน และทั้งหมด 1 - 2 ครั้ง

ประการที่สี่ ให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะเพลงหรือทำท่าประกอบเพลง

ประการที่ห้า ให้นักเรียนคัดเนื้อเพลงลงสมุดถ้ามีเวลาจะวาดภาพประกอบเนื้อเพลงก็ได้ตามความสนใจและความถนัดหรือตามความสามารถของนักเรียน ครูอาจทบทวนเพลงนั้นอีกในยามว่างหรือใช้แผนภูมิเพลงในการทบทวนเนื้อหาวิชานั้นได้

อำไพ สุจริตกุล (2530) ได้ให้แนวในการสอนเพลงแก่เด็กมีขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูอ่านเนื้อร้องตามจังหวะเพลง แล้วให้นักเรียนอ่านตาม

ขั้นที่ 2 ครูร้องให้ฟังหนึ่งเที่ยว เพื่อให้นักเรียนจับทำนองและลีลา โดยที่นักเรียนยังไม่ร้องตาม

ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนร้องตามครูทีละวรรค เพื่อป้องกันการร้องผิดเพี้ยน

ขั้นที่ 4 ครูนำให้นักเรียนร้องตามทีละท่อน เพื่อดูการเชื่อมทำนองแต่ละวรรค

ขั้นที่ 5 ร้องพร้อมกันทั้งเพลง แล้วฝึกซ้อมจนคล่อง

วิธีสร้าง เพลงประกอบการสอน

การแต่งเพลงโดยทั่วไปมิใช่ของง่าย แต่การแต่งเพลงสำหรับเด็กหรือแต่งเพลงประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเป็นเพลงสั้น ๆ ซึ่งมีลีลาและท่วงทำนองง่าย ๆ ยุพิน พิพิธกุล (2530) ให้ความเห็นว่าการสร้างเพลงประกอบการสอนไม่จำเป็นต้องแต่งทำนองเอง อาจเลือกทำนองที่ผู้อื่นแต่งไว้และเป็นที่ยอมรับในยุคนั้นมาแต่งเพลง โดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

1. เทียบเนื้อร้องและทำนองเพลงเดิม
2. การเลือกทำนองเพลง เลือกตามความเหมาะสมของเนื้อหาควรจะใช้ทำนองเพลงที่ฟังแล้วคึกคักน่าสนุกชวนฟัง ทำนองที่เลือกมาควรจะเหมาะสมในแต่ละสมัย จะทำให้ผู้เรียนร้องเพลงได้เร็วขึ้น
3. การพิจารณาถ้อยคำที่ใช้ ผู้แต่งควรจะพิจารณาด้วยว่าจะใช้เสียงสั้น เสียงยาว ตอนใด ถ่าลงท้ายด้วยเสียงสั้นก็จะทำให้เพลงนั้นห้วนไป
4. ก่อนที่จะลงมือแต่งเพลง ควรฝึกร้องเพลงเดิมให้คล่องเสียก่อน และศึกษาเนื้อหาที่จะแต่งเพลงให้เข้าใจลึกซึ้ง การตัดเนื้อหาออกบางคำอาจจะทำให้ความหมายผิดไปได้
5. เขียนเนื้อเพลงเดิมลงแล้วแต่งเพลงใหม่เทียบเคียง
6. เพลงที่แต่งขึ้นควรเป็นเพลงสั้น ๆ

วิวัฒน์ ไรอยสกุล (2526) ได้เสนอเพิ่มเติมว่าในการแต่งเพลงโดยดัดแปลงมาจากเพลงอื่นผู้แต่งควรสังเกตทำนองเพลงที่จะนำมาดัดแปลงคือ โครงสร้างของเนื้อหาเพลงเป็นอย่างไร แต่ละวรรคมีกี่คำ มีคำสัมผัสกันตรงไหนบ้าง เสียงสูงต่ำในเนื้อเพลง เสียงสั้น เสียงยาวในเนื้อเพลง เมื่อสังเกตส่วนต่าง ๆ ของเพลงแล้ว ลงมือเขียนเพลงใหม่ระหว่างเขียนจบแต่ละวรรคใส่ทำนองลงในเนื้อเพลงใหม่ด้วย ร้องดูเพื่อเป็นการทดสอบว่า เสียงสูง-ต่ำ สั้น-ยาว ที่เลือกมาใช้ นั้น เข้ากับทำนองเพลงนั้น ๆ ได้หรือไม่

สำหรับเพลงจริยศึกษา อ่ำไพ สุจริตกุล (2530) ได้ให้แนวในการแต่งเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา โดยให้หลักเกณฑ์ในการแต่งเพลงด้วยวิธีการ 3 ประการดังนี้

หลักการที่ 1 โจมตี ชี้ข้อผิด แสดงความรังเกียจ และประณามคนโกง คนชั่ว คนเห็นแก่ตัว คนทุจริต ผิดศีลธรรม และผิดมโนธรรม ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเฉียบขาด เช่น เพลงอย่าคบคนโกง สาปคนทำลายป่า

หลักการที่ 2 ยกย่องการกระทำหรือบุคคลที่ควรยกย่อง ตีเตือนการกระทำหรือบุคคลที่ควรตีเตือน เปรียบเทียบความดีกับความชั่วให้เห็นชัดเจน เพื่อเยาวชนจะได้เลือกปฏิบัติได้เอง ใช้เพลงเตือนสติเด็กให้รู้จักแยกแยะคนดีจากคนชั่ว แล้วเลือกคบหาสมาคมแต่กับคนดี เช่น เพลงมิตร

หลักการที่ 3 เตือนคนให้เห็นพิษภัยร้ายแรงของการทำชั่ว จนเกิดความรังเกียจที่จะทำชั่วทำบาป โนมน้าวเราใจให้กล้าหาญในการทำความดี จนเกิดศรัทธาอย่างแรงกล้าที่จะทำความดี และมั่นใจในผลแห่งกรรมดี เช่น เพลงอย่าทำความชั่ว

จะเห็นได้ว่าวิธีการสร้างเพลงประกอบการสอนนั้นครูสามารถสร้างเองได้ โดยครูผู้ที่มีความสามารถในการร้องเพลงได้บ้าง การแต่งเพลงจะอาศัยการเลียนแบบทำนองเพลงเก่าที่มีอยู่แล้วหรือคิดขึ้นใหม่เองได้ ควรเลือกทำนองเพลงที่สนุกสนานเป็นที่นิยม เพื่อร้องง่ายทั้งครูและนักเรียน นอกจากนี้ครูอาจแนะนำให้นักเรียนสร้าง เพลงประกอบเนื้อหาในบทเรียน ที่เห็นว่ายากต่อการจำและเข้าใจด้วยวิธีเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้น

งานวิจัยเกี่ยวกับ เพลง

งานวิจัยภายในประเทศ

สมศักดิ์ ชำนาญกิจ (2523) ได้ทดลองใช้บทเพลงประกอบการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนภาษาไทย โดยมีบทเพลงประกอบการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีบทเพลงประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพล ฐปนุชา (2524) พบว่า จากการ เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยด้วยการสอนแบบบรรยาย โดยใช้เพลงประกอบการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้น ผลปรากฏว่า การ เรียนหลักภาษาไทยด้วยวิธีสอนแบบบรรยายมี เกมและ เพลงประกอบการสอนให้ความรู้มากกว่า และจะมีความแม่นยำใน เนื้อหาวิชาดีกว่ากลุ่มที่เคย เรียนวิธีบรรยายเพียงอย่างเดียว

อรุณวรรณ เกตุอร่าม (2525) ได้ทำการวิจัย เปรียบ เทียบการสอนเคยใช้และไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของกลุ่มที่ใช้ เพลงประกอบการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภา ท่าเรือพลี (2525) ได้ทดลองใช้ เพลงประกอบการสอนภาษาไทยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการ เรียนภาษาไทย

ฉวีวรรณ โพธิ์ตา (2530) ได้ทดลอง เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์การ เรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้ เพลงทำนอง เพลงพื้นบ้านของไทยกับ เพลงทำนอง เพลงไทยสากลประกอบการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่า สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จงดี้ ทองโย (2526) ได้ทดลองใช้บทเพลงประกอบการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ากลุ่มทดลองที่เรียน โดยการ ใช้ เพลงประกอบการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ เพลงประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528) ได้ทำวิจัยเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกับวิธีสอนแบบธรรมชาติ พบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พันซ์ศรี สิทธิชัย (2529) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิธีสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนและด้วยวิธีสอนตามคู่มือปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนโดยใช้เพลงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไตรรงค์ เจริญกิจ (2522) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ดนตรีประกอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ดนตรีประกอบมีความคิดเห็นสนับสนุนในการนำเพลงประกอบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

เลิศ อานันท์นะ (2518) ได้ทดลองนำดนตรีมาใช้ประกอบการสอนแบบสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในระดับ ป.1 - 2 ผลปรากฏว่า

ผลดี คือ ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ เสริมสร้างความคิดและจินตนาการ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาท ตา หู กล้ามเนื้อมือให้สอดคล้องกับความคิดทำให้เหนื่อยช้า คลายความตึงเครียด

ผลเสีย คือ เลือกเพลงไม่เหมาะสม เปิดให้เด็กฟังจะไม่มีผลในทางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และบางครั้งเด็กจะสนใจเพลงมากกว่าการแสดงออกทางศิลปะ

งานวิจัยในต่างประเทศ

สกอต(Scott, 1975) ได้วิจัย เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนในห้องเรียนปกติที่ใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอน กับนักเรียนที่เรียนในห้องปฏิบัติการ และนักเรียนในห้องเรียนปกติที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอน ผลปรากฏว่าเด็กที่ไม่อยู่นิ่งหรือชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จะเกิดความพอใจในการเรียนที่มีดนตรีประกอบจากการใช้ดนตรีประกอบ 2 ครั้ง คะแนนเฉลี่ยของการทำคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นอย่างเห็น

ได้ชัด ผลการเรียนรู้เท่ากับการเรียนโดยลำพังในห้องปฏิบัติการโดยไม่มีดนตรีประกอบการสอน และดีกว่าการเรียนในห้องเรียนปกติที่ไม่มีดนตรีประกอบการสอน

เซโบล (Seybold, 1975) ได้วิจัยถึงบทบาทของดนตรีในการสอนพูดแก่นักเรียนที่พูดช้า ผลปรากฏว่า การใช้กิจกรรมทางดนตรีจะช่วยนักเรียนบางระดับให้พูดได้อย่างคล่องแคล่ว แม้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ดนตรีกลุ่มควบคุมไม่เป็นผลมากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ดนตรีเป็นเครื่องมือที่มีผลสำหรับสอนนิเทศน์ทางภาษาแก่นักเรียนที่พูดช้า และเพิ่มพูนความคล่องแคล่วในการพูดด้วย และเสนอแนะว่าในการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนภาษาแก่ผู้มีปัญหาเรื่องการพูด ดนตรีจะช่วยสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินและจูงใจให้พูดได้คล่องแคล่วขึ้น

ริชแมน (Richman, 1976) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ดนตรีประกอบที่มีลีลาต่าง ๆ กันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉื่อยช้า 30 คน ให้ทำงานที่ต้องใช้มืออย่างช้า ๆ และเป็นงานที่คล้ายคลึงกับชนิดของงานในโรงงาน ศึกษาเปรียบเทียบกับการใช้ดนตรีประกอบพบว่า ดนตรีที่มีลีลาปกติช่วยปรับปรุงการทำงานได้เป็นอย่างมาก

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวสรุปได้ว่า การใช้ดนตรีหรือเพลงประกอบการเรียนการสอน ผลที่ได้รับก็คือ เพลงช่วยเราให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน สนุกสนานต่อการเรียน จำเนื้อหาสาระได้ ช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก ผลการเรียนรู้ดีขึ้น นับว่าการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เพลงประกอบเป็นสิ่งที่ดี หรือแม้แต่ในโรงงานก็สามารถนำดนตรีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานได้ดี

ความหมายของจริยศึกษา

พระธรรมญาณมุนี (2505) ท่านได้กล่าวไว้ว่า คำว่า จริยศึกษา หมายถึง การสอนและการอบรมให้เกิดคุณธรรมความดีในด้านอุปนิสัย จิตใจ ความประพฤติ ระเบียบวินัย และในด้านขนบประเพณี สุนทรวิวัฒน์ และทิสนา เขมมณี (2530) ให้ความหมายของจริยศึกษา ตามความหมายของคำ จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ อันมีความหมายคล้ายกับคำว่า จริต ซึ่งแปลว่า ความประพฤติหรือกิจเหมือนกัน ส่วนคำว่าศึกษานั้น หมายถึง การอบรม และการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จริยศึกษาจึงเป็นกระบวนการทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ประกอบด้วยหลักการ จุดประสงค์ มโนคติ เนื้อหา

กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดผลประเมินผล และการนำผลไปใช้ปฏิบัติจริง กระบวนการของจริยศึกษานั้นคำนึงถึงการอบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนได้รู้จักจริงและรู้แจ้งในหลักธรรมของศาสนา มองเห็นความสำคัญและสามารถนำหลักธรรมนั้นมาช่วยแก้ปัญหาในชีวิตได้ วาโรธิระจิตร (2530) ให้ความหมายของจริยศึกษาว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความประพฤติที่ดี ทั้งกาย วาจา ใจ

สรุปแล้วจริยศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความคิดให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว และเป็นการศึกษาส่งเสริมความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามวัยของผู้เรียน

จริยศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดไว้มีองค์ประกอบและรูปแบบที่สมบูรณ์ในตัวเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

จริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นเนื้อหาวิชาจริยศึกษา ซึ่งเป็นวิชาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีจุดประสงค์เฉพาะวิชาคือ

1. สามารถควบคุม กาย วาจา ใจ อยู่ในขอบเขตที่ตั้งงามไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้
2. สามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

จากจุดประสงค์ดังกล่าว เป็นการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองให้มีคุณธรรม บุคลิกลักษณะ อุบนิสัยและพฤติกรรมที่ตั้งงาม มีศีลธรรมตามความต้องการของประเทศชาติ เนื้อหาจริยศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดคุณธรรมไว้ 30 ประการ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ต้องการปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
2. ความเมตตา กรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

5. การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปดและไม่พูดบิดเบือน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยกและไม่พูดคำหยาบ
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองและเสพสิ่ง เสพย์ติดให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งใจและรู้สึกผิดชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูทดแทน
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำให้สงบบมีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่างเพศ
26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
30. การแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติทางจริยธรรม ได้แก่ ผิดศีลธรรม

ระเบียบ กฎหมาย และจารีตประเพณี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา

การสอนจริยศึกษา คือ สอนคนให้เกิดคุณธรรมให้เป็นคนดี ผู้สอนต้องทำคนให้เสมือน มารดาสอนบุตร หมายความว่า สอนอยู่ตลอดเวลา วิธีสอนหรือกิจกรรมควรอยู่ในรูปแบบที่ดึงชั้น ให้เด็กคิด บอญคำถามเราให้เด็กตอบ สอนให้เด็กเกิดความรู้ เกิดความเชื่อและยอมรับไปปฏิบัติจริง องค์ประกอบที่จะทำให้อเด็กปฏิบัติยอมขึ้นอยู่กับการจูงใจให้ออยากทำ การเสริมพลัง เช่น การให้รางวัลเมื่อทำถูก การทำโทษเมื่อทำผิด ฯลฯ และความคงเส้นคงวา มีกฎเกณฑ์แน่นอน แต่ไม่ตายตัว (สุรวิชัย ศรีวิชัย, 2521)

อำไพ สุจริตกุล (2530) ได้กล่าวว่า สำหรับการสอนจริยศึกษาคามแนวใหม่ ต้องเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีหรือการเรียนรู้เฉพาะหัวข้อคุณธรรม และต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนใช้สื่อการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอย่างสม่ำเสมอในทุกโอกาส ดังนั้น จึงต้องนำไปสอนให้สัมพันธ์กับมวลประสบการณ์ในกลุ่มวิชาอื่นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้คุณธรรมทั้ง 30 ประการ ได้ผสมผสานกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ อย่างเต็มที่

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดนั้น ครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาเลือกกิจกรรมที่สามารถสนองต่อ ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นส่วนใหญ่ และกิจกรรมที่ดีจะต้องช่วยส่งเสริม ให้เด็กได้เกิดการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2527) ได้เสนอหลักการ ของการจัดกิจกรรมการสอนของครู โดยที่ครูควรยึดหลักตามแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. นักเรียน เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกิจกรรมการสอนทุกประเภท
2. กิจกรรมการสอนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ คุณสมบัตินี้ เจตคติของผู้เรียนได้
3. กิจกรรมการสอนย่อมมีสาระความรู้และความน่าใส่ใจอยู่เสมอ

กิจกรรมที่นำมาสอนจริยศึกษา ควร เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทัศนคติให้นักเรียนมีความคิด ความมั่นใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ทั้งทางกายและใจได้เป็นอย่างดี (วาริ ธิระจิตร, 2530)

นอกจากนี้ อ่ำไพ สุจริตกุล (2530) และสมพงษ์ จิตระดับ (2527) ได้เสนอสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการสอนสรุปได้ดังนี้คือ การจัดกิจกรรมการสอนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาที่เรียนรู้กับจุดมุ่งหมายของการสอน มีความสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดทางจรรยาศึกษา มีความสอดคล้องกับวัย ประสบการณ์ ภูมิภาค ระดับสติปัญญาของนักเรียน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมจะต้องเปลี่ยนจากนามธรรมไปสู่รูปธรรมที่สามารถแสดงออกและเคลื่อนไหวได้ ชี้ชัดด้วยตัวอย่างของจริงโดยอาจจะใช้สื่อช่วยประกอบการสอน กิจกรรมที่จัดต้องใหม่ มีความทันสมัยในตัวเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและชักชวนให้ปฏิบัติได้มากที่สุด ควรจัดให้เหมาะสมกับช่วงความสนใจของนักเรียนประมาณ 15-20 นาที ต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ และต้องมีผลต่อการเรียนรู้ พฤติกรรม ความรู้สึก ความนึกคิดของนักเรียนในทางที่เป็นประโยชน์ เราใจให้นักเรียนกล้าในการกระทำความดี ทำทนาย ให้รู้จักคิดโน้มน้าวให้ใช้เหตุผล และหาคำตอบด้วยตนเอง นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดต้องสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้หลังจากกระบวนการเรียนรู้เสร็จสิ้นลง

ประคอง สุทศสาร (2530); สมพงษ์ จิตระดับ (2527); สุรวัช ศรีธวัช (2521); อาภา ทัศนช่าง (2521); และอ่ำไพ สุจริตกุล (2530) ได้เสนอกิจกรรมการสอนจรรยาศึกษาหลายวิธีพอสรุปได้ดังนี้

1. การเล่านิทาน
2. การเล่นละคร
3. การเล่นเกม
4. การร้องเพลง
5. การบรรยาย อภิปราย
6. การสอนแบบปวงฉา - วิสัยนา
7. การโต้วาทีธรรมะ
8. การเล่นหุ่น
9. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
10. การสื่อสารมวลชน เช่น ข่าว
11. การสร้างสถานการณ์จำลอง
12. การแสดงบทบาทสมมติ
13. การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริง

14. ฟังวิทยากร การอ่านและวิจารณ์หนังสือ

ฯลฯ

สุรธวัช ศรีธวัช (2521) ได้เสนอขั้นตอนของการสอนจริยธรรมไว้ดังนี้

1. การเตรียม ตรวจสอบพื้นฐานของเด็กเพื่อจะได้ตั้งต้นสอนจากสิ่งที่เด็กรู้
2. การนำ เราให้เด็กสนใจใคร่รู้ อยากเรียนจนเกิดเป็นปัญหาต่าง ๆ

ที่เด็กต้องการรู้

3. การเรียน ร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหา (ความใคร่รู้ อยากเรียน)

ค้นหาข้อเท็จจริง (ข้อมูล)

4. การสรุป พินิจพิจารณา อภิปรายข้อมูลที่หามาได้ช่วยกันสรุป
5. การปฏิบัติ นำข้อสรุปที่ได้แสดงทำจริง
6. การตรวจสอบ ให้ช่วยกันวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้และครูสังเกตบันทึกผล
7. การติดตามสอน เด็กได้คุณธรรมใดไปแล้ว ครูต้องดูแล เด็กที่ละเลย

ครูต้องอบรมทุกขณะ

แสง จันทร์งาม (2522) กล่าวถึง วิธีสอนจริยธรรมในท้องเรียนว่าควรประกอบด้วยขั้นตอนใหม่ ๆ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการเรียน โดยการวางจุดมุ่งหมายประจำบทเรียนให้ชัดเจน ในบทหนึ่ง ควรมีจุดประสงค์ทางจริยธรรมเพียงอย่างเดียว

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการสอนโดยที่ควรดึงความสนใจของเด็ก เพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาสาระของบทเรียน การสอนอาจใช้การเล่า เรื่องประกอบการสอนจริยธรรมและใช้อุปกรณ์ โสตทัศนศึกษาประกอบด้วยจะช่วยให้ เข้าใจยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนเรื่องราว โดยการให้คำถามให้นักเรียนทุกคนได้ตอบคำถาม ที่ถามนอกจากในเรื่องราวแล้ว ควรถามเกี่ยวกับคุณค่าจริยธรรมด้วยว่า การที่ตัวละครในเรื่อง พุดหรือทำเช่นนั้นดีหรือไม่อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปอย่างหลักจริยธรรมขั้นนี้ เป็นขั้นสำคัญ เพราะเป็นหัวใจของบทเรียนที่จะดังก้องอยู่ในโสตประสาทของเด็กคอยเตือนเด็กอยู่ตลอดเวลา ครูควรเตรียมบทสรุปไว้ล่วงหน้า โดยแบ่งเป็นข้อความที่กะทัดรัดและลึกซึ้งจับใจ ถ้าเป็นกลอนได้ก็ยิ่งดี

สรุปว่าการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมให้นักเรียนนั้นมีหลายรูปแบบ ซึ่งนักการศึกษานักจิตวิทยาและนักปฏิบัติทางจริยธรรม ได้ค้นคว้าหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก ดังหลาย ๆ วิธีที่ได้กล่าวมาแล้วขึ้นอยู่ที่ผู้สอนจะเลือกใช้กิจกรรมใดตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนมากที่สุด

งานวิจัยเกี่ยวกับจริยศึกษา

งานวิจัยภายในประเทศ

วิจิตรา สุภากร (2523) ได้วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่าง 2520 - 2522 เคยรวบรวมหนังสือ จำนวน 103 เล่ม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ นิทานชาวบ้าน 38 เล่ม วรรณกรรมปัจจุบัน 40 เล่ม และวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง 25 เล่ม ส้ารวจคุณธรรม 30 ข้อ ในหลักสูตรผลปรากฏว่าหนังสือประเภทนิทานมีคุณธรรมข้อ 25 เรื่องมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลมีมากที่สุด และปรากฏน้อยที่สุดคือ ความละเอียด และเกรงกลัวต่อการทำชั่ว หนังสือประเภทวรรณกรรมปัจจุบันมีคุณธรรมข้อ 2 ความเมตตากรุณา มากที่สุด และข้อที่น้อยที่สุดคือ ข้อ 8 การมีสัจจะและความจริงใจ หนังสือประเภทวรรณกรรมประเภทร้อยกรองมีคุณธรรมข้อ 25 มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลมีมากที่สุดและไม่ปรากฏเลยคือ ข้อ 9 ไม่ลองและเสพสิ่งเสพยาเสพติดให้โทษ ข้อ 20 ความประณีต และข้อ 29 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จิตอารมณี สวัสดิชิตัง (2526) วิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยม ผลปรากฏว่า มโนทัศน์ทางจริยธรรมความอดทนอดกลั้น ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา และหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน เป็นจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุดในเพลงทั้งสามประเภท เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุงมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านความอดทนอดกลั้นเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนเพลงเยาวชนมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านหลักธรรมในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดในเพลงทั้งสาม

ประเภทคือ ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ ความมีน้ำใจ เป็นธรรมไม่ลำเอียง ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง มโนทัศน์ทางจริยธรรมในด้านความประณีตละเอียดถี่ถ้วนไม่ปรากฏในเพลงลูกกรุง แต่มีบ้างในเพลงอีกสองประเภท

ภัทสรดา อินทรกำแหง (2532) ได้ศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏว่า มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่พบมากที่สุดคือ ผู้ที่รู้จักให้และรู้จักรับ เป็นผู้มีน้ำใจ แต่ในหัวข้อจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่พบมากที่สุดคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

บุปผา เรืองรอง (2525) เปรียบเทียบความคิดรวบยอดเชิงจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา และความกตัญญูทศเวทที่เรียนด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน กับกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติผลปรากฏว่า ความคิดรวบยอดเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเล่านิทานกับกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติไม่แตกต่างกัน

วรรณภา สุทธิวิจิตร (2526) ทดลองสอนจริยศึกษา โดยการสร้างศรัทธาตามแนวพุทธวิธีแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา 3 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดรวบยอดเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ครูสอนตามแผนการสอนปกติและที่ครูสอนด้วยการสร้างศรัทธาผลปรากฏว่า

1. ความคิดรวบยอดเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ครูสอนตามแผนการสอนปกติ และที่ครูสอน โดยการสร้างศรัทธาตามแนวพุทธวิธีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนปกติและนักเรียนที่เรียนตามแผนการสอน โดยการสร้างศรัทธามีการเรียนรู้ โดยมีซัดิม เลขคณิตคะแนนหลังสอบสูงกว่าก่อนสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรรณี สุวัทธิ (2527) ได้เปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการละเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลปรากฏว่า มโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการละเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วรัญญา อีรธรรมากร (2528) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาาระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่า นักเรียนห้องเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพมีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยในชั้นเรียนลดลงมากกว่านักเรียนห้องเรียนที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพ

บรรพต พรประเสริฐ (2531) ทำการเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาลโดยใช้นิทานและเกม ผลปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานและเกมมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมทั้ง 6 เรื่อง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

เชฟเฟอร์และดัลลาส (Schleifer and Douglass, 1973) ได้ทดลองกับเด็กอายุ 3 - 6 ปี การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กจากการตัดสินใจ โดยแบ่งกลุ่มที่ 1 ใช้เพื่อเป็นตัวแบบกลุ่มที่ 2 ใช้หลักการเสริมแรง กลุ่มที่ 3 กลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มให้ผลไม่แตกต่างกัน และกลุ่มทดลองทั้งสองจะให้ผลเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของเด็กให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า การฝึกฝนให้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้ตัวแบบนั้นใช้ได้ผลกับเด็กเล็ก ๆ ด้วยเช่นกัน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งสองวิธี

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพอสรุปได้ว่า การที่จะปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมนั้น เราสามารถใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้นิทานพื้นบ้าน การใช้หนังสืออ่านสำหรับเด็ก การสอนโดยสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการจริยธรรมในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ก็มีส่วนในการพัฒนาจริยธรรมของบุตรหลานเช่นกัน ฉะนั้นการปลูกฝังหรือเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เด็กจึงเป็นเรื่องที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ประวัติศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล

เมื่อกล่าวถึง ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ท่านนี้ ในปัจจุบันเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่อง ยอมรับกันทั่วไปในฐานะนักการประถมศึกษาชั้นนำ คนสำคัญของวงการศึกษาไทย เป็นครูผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยจิตและวิญญาณครู ทำคุณประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาของชาติ จนได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ให้เป็น "ผู้ทำคุณประโยชน์แก่การประถมศึกษา"

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน เป็นนักบริหารการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียน และระดับคณะวิชา ในมหาวิทยาลัย ที่เน้นความสำคัญในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นนักวิชาการ นักวิจัย นักเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีผลงานปรากฏเด่นชัด เป็นนักพูด นักกลอน ผู้กำกับการแสดงละครโรงใหญ่ และนักแต่งเพลงสอนคุณธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมของเด็กไทยและชาวไทย ตามหลักพระพุทธศาสนา ท่านเป็นเพชรน้ำเอกในวงการการศึกษาของไทย และเหนืออื่นใดก็คือ การเป็นครูของครู เป็นตัวอย่างของครูผู้ที่ทุ่มเทชีวิตจิตใจให้แก่การทำงานโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และมิได้คำนึงถึงความสุขสบายส่วนตัว ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างของครูผู้อุทิศตนเพื่อวิชาชีพครู และเป็นคนไทยที่มีคุณค่าควรแก่การยกย่องสรรเสริญ และเป็นแม่พิมพ์ของชาติที่ลูกหลานไทยควรภูมิใจ ซึ่งทางคณะกรรมการรวบรวมประวัติบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รวบรวมประวัติท่านไว้ดังนี้

ประวัติส่วนตัว

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เกิดวันที่ 7 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2473 ณ ตำบลเด่นชัย อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มีพี่น้อง 6 คน ท่านเป็นธิดาคนโตและคนเดียวของนายโชย วงศ์สว่าง ซึ่งมีอาชีพรับราชการฝ่ายปกครอง ตำแหน่งสุดท้ายคือ ปลัดจังหวัดน่าน (ปี 2500) และนางหงส์แก้ว วงศ์สว่าง (สกุลเดิม หัตถกรรม)

ด้านการศึกษา

ท่านได้ศึกษาชั้นประถมปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมปีที่ 2 ที่โรงเรียนวัดทรงธรรม แพนกสตร์ (ปัจจุบัน เป็นโรงเรียนวิสุทธิกษัตริ) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2483 ต่อจากนั้นได้ศึกษาต่อจนจบชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อ พ.ศ.2487 ที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีและโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดปัตตานี และศึกษาชั้นอุดมศึกษาจากโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสงขลา (วรนารีเฉลิม) และโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์จนจบการศึกษาเมื่อ พ.ศ.2490 หลังจากนั้นก็เข้าศึกษาต่อในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิตเมื่อ พ.ศ.2494 และได้รับ ป.ม. และ ค.บ. (เกียรตินิยม) เมื่อ พ.ศ.2495 และ พ.ศ. 2498 ตามลำดับ จากคณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2499 ก็ได้รับทุน I.C.A ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ University of Texas at Austin จนสำเร็จปริญญาในทางการศึกษา คือ M.Ed. (Elem) เมื่อ พ.ศ. 2501

ท่านสมรสกับ พล.ต.ค. ศิริ สุจริตกุล เมื่อวันที่ 7 มกราคม พุทธศักราช 2501 มีบุตรธิดา 2 คน คือ นายฉัตรชัย สุจริตกุล ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนางชามานันท์ ธนะภูมิ (สุจริตกุล) ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

หลังจากที่สำเร็จปริญญาตรี และการศึกษาวิชาประโยคครูมัธยมแล้ว ท่านก็เข้ารับราชการที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ในตำแหน่งอาจารย์ตรี เป็นเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2496 ถึงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2497

ต่อมาเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2497 ก็ได้โอนมารับราชการที่ แผนกวิชาครุศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในตำแหน่งอาจารย์ตรี หลังจากที่ได้รับราชการอยู่ 2 ปี ในวันที่ 20 สิงหาคม 2499 ก็ได้รับทุน I.C.A.ไปศึกษาต่อด้านการศึกษา University of Texas at Austin ประเทศสหรัฐอเมริกา จนได้รับ M.Ed.(Elem)

ช่วงชีวิตการทำงานในระยะต้นของท่าน ซึ่งเป็นช่วงระยะเริ่มก่อร่างสร้างตัวของคณะครุศาสตร์นั้น ท่านได้อุทิศตน ทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญคนหนึ่งในการริเริ่มบุกเบิกก่อสร้าง และพัฒนางานของคณะครุศาสตร์ จนเป็นฐานที่มั่นคงในความก้าวหน้าของคณะครุศาสตร์ยุคต่อ ๆ มา ดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ในระหว่างปี พ.ศ.2501 - พ.ศ. 2503 ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี พ.ศ.2503 - พ.ศ.2507 เป็นผู้อำนวยการการฝึกสอน ซึ่งปัจจุบัน เป็น เรื่องของประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ.2507 - พ.ศ.2513 ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการประจำคณะครุศาสตร์ และยังคงดำรงตำแหน่ง เลขานุการคณะครุศาสตร์ไปพร้อมกันด้วย

ระหว่างปี พ.ศ.2513 - พ.ศ. 2519 ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ ในปี พ.ศ.2517 ขึ้นสู่ตำแหน่งทางวิชาการ เป็น ศาสตราจารย์ และได้ก้าวขึ้นเป็นผู้นำในการบริหาร คณะครุศาสตร์ คือ การดำรงตำแหน่งคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2519

ท่านได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะครุศาสตร์ จนถึงปี พ.ศ.2523 ในระหว่างปี พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2526 ได้รับเกียรติเป็นกรรมการสภา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารมหาวิทยาลัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกียรติคุณที่ท่ายได้รับ

เมื่อปีพุทธศักราช 2526 ท่านได้รับการเชิดชูเกียรติจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นผู้ทำคุณประโยชน์แก่การประถมศึกษาแห่งชาติ

เมื่อปีพุทธศักราช 2532 ได้รับการสดุดีจากสโมสรรชอนตำแหน่งประเทศไทย ในฐานะ "สุภาพสตรีนักบริหารผู้มีกิจกรรมช่วยสังคม โดยมีได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน"

นอกจากนี้ท่านยังได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามลำดับ จนกระทั่งถึงลำดับที่มีความสำคัญ อันเป็น เกียรติสูงสุดสำหรับข้าราชการ คือ

1. เทรียงจักรพรรดิมาลา	เมื่อ	5 ธันวาคม 2523
2. เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฏ	เมื่อ	5 ธันวาคม 2526
3. เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ ช้างเผือก	เมื่อ	5 ธันวาคม 2531

ผลงานที่ดีเด่น เพื่อส่งเสริมการศึกษาของชาติและงานช่วยเหลือสังคม

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล มีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติมากมาย แต่ในที่นี้จะเน้น เฉพาะผลงานดีเด่นที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาของชาติ

1. งานสร้างครูประถมศึกษา

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นอาจารย์ในสถาบันผลิตครูประถมศึกษา เป็นหัวหน้าภาควิชาประถมศึกษาและเป็นคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งรับผิดชอบการผลิตครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพ บรรดาศิษย์ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ซึ่งเคยศึกษากับศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล มีทั้งที่ไปทำการสอนนักเรียนประถมศึกษาโดยตรง และไปเป็นอาจารย์ในสถาบันผลิตครูประถมศึกษาทั่วประเทศ นับได้ว่า ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นครูของครูประถมศึกษา และด้วยความสามารถพิเศษเฉพาะตัวของท่าน ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญการประถมศึกษา วิทยาลัยครูต่าง ๆ เชิญไปให้ความรู้แก่นักศึกษาเป็นประจำ

งานเด่นอีกอย่างหนึ่งของศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ที่เป็นผลดีแก่การผลิตครูประถมศึกษาคือ การทำงานวิจัย เรื่อง "ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษา" โครงการวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากกรมการฝึกหัดครู และ UNICEF เริ่มทำตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึง พ.ศ. 2521 วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อสร้างแบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูประถมศึกษา (กรมการฝึกหัดครู ได้ใช้ประโยชน์จากผลของการวิจัยดังกล่าวในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูประถมศึกษาด้วย) และเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการอบรมครูประจำการ ให้เป็นครูที่มีสมรรถภาพสูงในการสอน

2. งานผลิตแบบเรียนสาธารณสุขมูลฐาน

ผลงานด้านนี้ของศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล นับได้ว่าเป็นงานการประถมศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นงานที่ให้คุณประโยชน์แก่ประชาชนทั่วประเทศ

ลักษณะงานที่ทำคือ แรกเริ่มในปี พ.ศ.2522 ศาสตราจารย์อำไพ ได้รับเชิญจากกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นกรรมการประเมินผลโครงการสาธารณสุขมูลฐานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 โดยรับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการการวิเคราะห์และประเมินแบบเรียนด้วยตนเอง สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) เมื่อเสร็จงานนั้นแล้ว กระทรวงสาธารณสุข จึงขอให้ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล เป็นหัวหน้าโครงการ (ผู้ร่วมโครงการมีทั้งแพทย์เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข และอาจารย์คณะครุศาสตร์จำนวนมาก) สร้างแบบเรียนด้วยตนเอง สำหรับให้อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผ.ส.ส.) เรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการดูแลและให้ความรู้ทางสาธารณสุขมูลฐานแก่ประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศ แบบเรียนที่ผลิตได้รวม 30 เล่ม ได้รับการสนับสนุนจาก UNICEF จัดพิมพ์ให้เล่มละ 500,000 ฉบับ เพื่อแจกจ่ายไปใช้ประโยชน์ทั่วประเทศ ผลงานในเรื่องนี้ของ ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล และคณะจึงกระจายกว้างไกลให้คุณประโยชน์แก่การศึกษาอกระบบโรงเรียนอย่างน่าภูมิใจ

3. การฝึกชาวเขาให้เป็นครู ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล ได้เป็นหัวหน้าโครงการ "ฝึกอบรมครูช่วยสอนชาวเขา" โดยร่วมมือกับกรมประชาสงเคราะห์และด้วยควมสนับสนุนของ UNICEF ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 ถึง ปีการศึกษา 2520 รวม 5 รุ่น โดยรุ่นที่ 1 ถึง 3 จัดการอบรมที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และรุ่นที่ 4 - 5 จัดที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ชาวเขาที่ผ่านการอบรมและได้รับวุฒิบัตรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 298 คน

ครูช่วยสอนชาวเขาทั้ง 298 คน ที่ผ่านการอบรมดังกล่าวแล้วได้ไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขาในท้องถิ่นกันดารและห่างไกลความเจริญ ซึ่งครูทั่วไปไม่สมัครไปทำงาน นับว่าได้ช่วยขจัดปัญหาของรัฐบาลในเรื่องการขาดครูสอนชาวเขาไม่ได้ ทำให้เด็กชาวเขาได้รับการศึกษา จนสามารถอ่านออกเขียนได้มีความรู้และมีความเป็นไทยเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดปัญหาทางการปกครอง

ครูช่วยสอนชาวเขาทำงานได้ผลเป็นที่น่าพอใจเพราะนอกจากจะได้รับการอบรมกลวิธีสอนที่เหมาะสมจนสามารถไปสอนเด็กชาวเขาให้มีความรู้ระดับประถมศึกษาได้ดีแล้ว ยังมีความเข้าใจชาวเขาด้วยกันทั้งในแง่ของขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาพูด ประกอบกับครูเหล่านั้นได้รับเครื่องมือสำคัญที่ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล และคณะสร้างให้ด้วย คือ แบบเรียนวิชาต่าง ๆ สำหรับสอนเด็กชาวเขา รวม 20 เล่ม จึงทำให้สามารถสอนได้โดยสะดวกและเป็นผลดีนักเรียนชาวเขาที่ได้รับประโยชน์จากการสอนของครู 298 คน นั้นนับแต่ปีการศึกษา 2516 จนถึง พ.ศ. 2526 มีจำนวนเป็นหมื่นคน ผลดีที่ปรากฏดังกล่าวนับว่าคุ้มกับที่ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจและสติปัญญาให้แก่งานนี้อย่างเต็มที่ และเดินทางไปอำนวยความสะดวกด้วยตนเอง เดินขึ้นเขาลงเขาอย่างสมบุกสมบันปีละไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง ๗ ละ 5 - 10 วัน

4. งานฝึกอบรมครูประจำการ

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ได้ใช้ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษาที่ได้จากงานวิจัยในข้อ 1 เป็นแนวทางวางโครงการฝึกอบรมครูประจำการให้สามารถทำหน้าที่เป็นครูประถมศึกษา ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นอย่างน้อย โดยนำนิสิตปริญญาโทบัณฑิตทางประถมศึกษาที่เรียนวิชา In-service Education for Elementary School Teachers ออกฝึกภาคสนามด้วยการจัดการฝึกอบรมครูประจำการทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เรื่องที่เน้นหนักในการอบรมมี 2 อย่าง คือ อบรมเรื่อง

4.1 การสอนทุกวิชาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

4.2 การสอนสอดแทรกจริยศึกษาในวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ในช่วง 9 ปี (พ.ศ. 2524-2532) ที่ผ่านมามีได้อบรมครูประจำการไปแล้วกว่า 5000 คน

5. การใช้หลักการประถมศึกษาพัฒนาผู้นำชุมชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ศาสตราจารย์อำเภอไพ สุจริตกุล ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารโครงการเตรียมชุมชนเพื่อรับบริการขั้นพื้นฐาน สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ และตำบลของอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงการฯ (การอบรม 1) และในการฝึกอบรมวิทยากร (การอบรม 2) สำหรับอำเภอต่าง ๆ ที่เข้าอยู่ในแผนพัฒนาชนบทยากจนผสมผสาน เป็นหัวหน้าคณะวิทยากร ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของอำเภอ เพื่อให้รู้เทคนิควิธีในการ เป็นวิทยากรอบรมผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ของแต่ละอำเภอ/ตำบล เพื่อให้ผู้นำชุมชนเหล่านั้นฝึกและนำประชาชนพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป

การฝึกอบรมวิทยากรดังกล่าวนี้ เป็นส่วนสำคัญของแผนพัฒนาชนบท ยากจนผสมผสาน 4 กระทรวงหลัก (ศึกษาธิการ เกษตรและสหกรณ์ มหาดไทย และสาธารณสุข) แต่ละโครงการของแผนพัฒนาอำเภอ เช่น โครงการพัฒนาเด็กเล็ก โครงการพัฒนาสตรีและเยาวชน ฯลฯ จะเน้นการให้การศึกษาพื้นฐานแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น การเกษตรและการงานอาชีพหรืองานเสริมอาชีพเพื่อพัฒนารายได้ ตลอดจนการสาธารณสุขมูลฐาน และการร่วมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการประถมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติอยู่ด้วยแล้ว การทำงานนี้จึง เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านการประถมศึกษาไปในตัว

6. เข้าร่วมงานในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ

โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ริเริ่ม ได้ขอความร่วมมือให้ ศาสตราจารย์อำเภอไพ สุจริตกุล เป็นประธานของโครงการจัดทำแบบเรียนเสริม เพื่อช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนและเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียน ก่อนที่จะใช้แบบเรียนในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ เป็นแบบเรียนสำหรับประชาชนที่ยังไม่รู้หนังสือ เตรียมพร้อมเพื่ออ่านสำหรับผู้เริ่มเรียน ซึ่งจะช่วยให้เรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ต้องใช้เทคนิคการสร้างบทเรียนและแบบฝึกสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง โครงการนี้ได้รับรางวัลที่ 3 จาก UNESCO

7. การประเมินและติดตามผลการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

กรมวิเทศสหการร่วมกับ UNICEF ได้เชิญ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นกรรมการประเมินผลความช่วยเหลือของ UNICEF ที่ให้แก่ประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2521 - 2523 ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ได้เป็นหัวหน้าคณะผู้วิจัยประเมินผลงานทางด้านการศึกษาในระบบ ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยติดตามผลการทดลองใช้หลักสูตรนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศและต้องออกทำงานวิจัยประเมินผลภาคสนาม ไปยังจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ที่มีโรงเรียนทดลองหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเฉพาะโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย อุบลราชธานี นครปฐม สุพรรณบุรี สงขลา ชัยนาท และกรุงเทพมหานคร รายงานผลการวิจัยประเมินผลเรื่องนี้ UNICEF จัดพิมพ์เผยแพร่แล้ว

8. งานในฐานะผู้เชี่ยวชาญการประถมศึกษาและการฝึกหัดครู

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ได้พิสูจน์ตนเองว่ามีความสามารถสูงในงาน การประถมศึกษา การฝึกหัดครู และการบริหารการศึกษาทุกระดับ จึงเป็นที่ยอมรับและยกย่องกันทั่วไปว่า ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นผู้เชี่ยวชาญทางการประถมศึกษา การฝึกหัดครู และการบริหารการศึกษา ตัวอย่างการได้รับตำแหน่งต่อไปนี้คงจะเป็นหลักฐานยืนยันความเป็นผู้เชี่ยวชาญของ ศาสตราจารย์อ่ำไพได้

8.1 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นกรรมการสภาการฝึกหัดครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ตั้งแต่ พ.ศ.2521 และดำรงตำแหน่งนั้นมาจนถึง พ.ศ.2524

8.2 ตั้งแต่ พ.ศ.2520 คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งให้ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (ส.ช.) ซึ่งรับผิดชอบนโยบายการศึกษาในสถานการศึกษาเอกชนทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และเมื่อครบวาระ (วาระละ 2 ปี) แล้วก็ได้รับการแต่งตั้งสืบต่อมาทุกคราวจนถึงปัจจุบัน 4 วาระ รวม 8 ปี

8.3 พ.ศ.2520 กระทรวงศึกษาธิการ เชิญเป็นที่ปรึกษา (ที่ปรึกษาในประเทศไทยมี 2 คน คือ อธิบดีกรมการฝึกหัดครู และศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล) ของโครงการวิจัย Non-Traditional Role of Teacher (N.T.R.) ของศูนย์อินโนเทค (INNO-TECH) ขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) เพื่อสร้างรูปแบบชุดการฝึกหัดครูสำเร็จรูป สำหรับโครงการ Functional Literacy และ Automatic Promotion

8.4 พ.ศ. 2525 กรมวิเทศสหการ และกรมการศึกษาออกโรงเรียน เชิญให้เป็น ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรในโครงการ Hill Area Education (เป็นโครงการที่ได้รับ ความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นที่ปรึกษา)

8.5 พ.ศ. 2527 ได้รับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาโครงการพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอนจริยศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และได้ช่วยจัดทำแบบเรียนสำเร็จรูปจริยศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6

8.6 พ.ศ. 2527 - ปัจจุบัน ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานโครงการจัดประชุม ปฏิบัติการแก่ครูอาสาสมัครของโรงเรียนวัดไทยทั่วสหรัฐอเมริกา ตามโครงการสอนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทยในอเมริกา ภาคฤดูร้อน เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ในความเป็นไทยแก่เยาวชน ไทยในต่างแดนให้มีความรักและความจงรักภักดีอย่างแท้จริงต่อยานเกิด ความเป็นพุทธศาสนิกชน ที่ดีและความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนไทยมีคุณสมบัติ ที่เหมาะสมและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งของประเทศไทยในอนาคต

8.7 ได้รับเชิญเป็นประธานฝ่ายวิชาการของโครงการรักเมืองไทย เพื่อนำเด็กไทย ที่เติบโตในสหรัฐอเมริกากลับมาเยี่ยมมาตุภูมิ เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างแผ่นดินแม่กับที่อยู่ อาศัยต่างแดน นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยโดยตรง

8.8 พ.ศ. 2531 ได้รับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาโครงการเตรียมความพร้อม ด้านจริยศึกษาระดับอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) สร้างคู่มือครู ชุดเตรียมความพร้อมด้านจริยศึกษา ระดับอนุบาลสำหรับครูทั่วประเทศ

8.9 พ.ศ. 2533 ได้รับรางวัลผลงานวิจัยดี เงินทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภชของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากงานวิจัย เรื่อง "การพัฒนาหลักการและวิธีการเลี้ยงดู เด็กตามวิถีชีวิตไทย"

ผลงานของ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ตามตัวอย่างข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นคุณค่าและความกว้างไกลที่ผลงานนั้น ๆ ให้คุณประโยชน์แก่การศึกษาของชาติ ซึ่งน้อยคนนักจะมีโอกาสทำได้เช่นนั้นแล้ว ยังแสดงให้เห็นความเด่นของ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ในด้านของการเป็นผู้นำและผู้ประสานงานที่สามารถ ยากจะทำใครเทียบได้ เพราะ งานที่ท่าส่วนใหญ่ เป็นงานที่ต้องใช้ผู้ร่วมมือทำงานจำนวนมาก เนื่องจากเป็นงานใหญ่ ใครก็ตาม

ไม่ว่าจะมีความสามารถส่วนตัวมากมายเพียงใด ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย, แล้วก็ไม้อาจทำงานใหญ่ ๆ ดังกล่าวได้สำเร็จ ศาสตราจารย์ อ่ำไพ สุจริตกุล จึงจัดเป็นบุคคลพิเศษที่สามารถ เป็นผู้นำที่ลงมือทำงาน เองด้วยจริง (ไม่ใช่เป็นประธานแต่ในนาม) และในขณะที่เดียวกันก็นำ และประสานให้บุคคลหลายฝ่าย จำนวนมาก ทำงานไปในแนวทางเดียวกัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกันจนงาน เดินไปสู่จุดหมายได้ เป็นที่น่าพอใจทุกครั้ง

อย่างไรก็ดี คุณประโยชน์ของงานที่ ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ได้ทำไปแล้ว มิได้ เป็น เพียงประโยชน์ ซึ่ง เกิดแก่ เด็กนักเรียนประถมศึกษาทั้งชาวไทยธรรมดาและชาวไทยภูเขา หรือครูประถมศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่ได้รับความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานและอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่ประโยชน์ยิ่งใหญ่ที่แฝงอยู่ในกระบวนการทำงานของ ศาสตราจารย์ อ่ำไพ สุจริตกุล ซึ่งจะสืบทอดให้ เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ เป็น เอนกประการ แม้ในต่างประเทศ

ปัจจุบัน ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นนักการศึกษาที่ได้รับเกียรติจากสถาบันต่าง ๆ ทั้งในวงการศึกษาและวงการพระพุทธศาสนา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมและ เทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน สมกับ เป็น เจ้าของปรัชญาที่ว่า "ความรู้ต้องคู่คุณธรรม"

ประวัติและความสามารถในด้านดนตรีนาฏศิลป์

เมื่อสมัยที่ท่านยังเป็น เด็กนั้น ท่านคุ้นเคยกับการได้เห็นได้ฟังดนตรีอยู่เสมอ ด้วยเหตุที่ว่า คุณตาของท่าน เป็นครูสอนดนตรี ซึ่งมีการซ้อมเล่นดนตรีที่บ้านเสมอ โดยคุณตาเป็นผู้สอน ซึ่งในบางครั้งคุณแม่ของท่านก็จะ เล่นจะ เข้ น้ำสาว เล่นซอ คุณป้าตีฆ้อง ร่วมวงกับคุณตา ส่วนคุณยาย เป็นผู้ที่มีความสามารถในการขับร้อง เพลงไทยทางเหนือที่เรียกว่า เพลงซอ จากการที่เกิดอยู่ในครอบครัวศิลปิน สัมผัสกับการฟัง เพลงฟังดนตรี ตั้งแต่เด็ก จึงทำให้สิ่งเหล่านี้ฝังอยู่ในจิตใจของท่าน นับ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการปลูกฝังความรักและสนใจในการดนตรี และการขับร้องให้แก่ท่าน ส่วนความเป็นคนเจ้าชู้ เจ้ากลอนนั้นคงจะ ได้รับอิทธิพลมาจากคุณปู่และคุณพ่อ ซึ่งคุณปู่ของท่านได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ โดยเฉพาะการ เขียนคำประพันธ์ทางเหนือ ซึ่งคุณพ่อได้รับการสอนจากคุณปู่ คุณพ่อของท่านได้ถ่ายทอดให้ท่าน โดยสอนแต่งคำประพันธ์อยู่เสมอ และในบางครั้งได้นำคำประพันธ์ที่แต่งนั้น มาฝึกร้องประกอบดนตรี สิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานอย่างดี สำหรับท่านในเรื่องงานกวีและการขับร้อง นอกจากครอบครัวแล้ว โรงเรียนยังมี

ส่วนในการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องนาฏศิลป์แก่ท่านอีกด้วย เมื่อครั้งที่คุณพ่อของท่านย้ายไปรับราชการตำแหน่งผู้ช่วยแพทย์ที่ปากลัด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งขณะนั้นท่านอายุได้ 4 ขวบ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนมัธยมวัดทรงธรรม (ปัจจุบันคือโรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์) จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นช่วงที่ท่านได้เรียนนาฏศิลป์ และการแสดงละครจากครู หากโรงเรียนมีงานท่านจะได้แสดงความสามารถด้านการฟ้อนรำและแสดงละครทุกครั้ง นอกจากนี้ท่านยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญที่ปากลัด และฝึกร้องเพลง และฟ้อนรำของชาวมอญที่นั่นด้วย

ต่อมาย้ายตามคุณพ่อมาอยู่ที่สุราษฎร์ธานี ตอนนั้นท่านเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ครูใหญ่ชื่อว่า ครูบุญคง สารเกษครินทร์ ซึ่งเป็นครูใหญ่ที่มีความสามารถทางดนตรีมาก ท่านจึงมีโอกาสได้ฝึกการร้องเพลงอย่างจริงจัง โดยครูใหญ่สอนให้ร้องเพลงไทยในหลักสูตร คือ เพลงแม่เฒ่า เพลงขึ้นพลับพลา เพลงเต่ากินผักมั่ง เพลงสร้อยสนตัด ฯลฯ ครูใหญ่เห็นว่าชอบร้องเพลง จึงฝึกให้เป็นนักร้องของวงดนตรีไทยด้วยความสามารถท่านจึงได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันประกวดร้องเพลง แต่บังเอิญผู้ปูนปั้นบกที่สุราษฎร์ธานี ในวันงานคือ 8 ธันวาคม 2484 จึงไม่ได้ประกวด ถึงกระนั้นก็เป็นสิ่งที่ทำให้ท่านเกิดความภาคภูมิใจ และพยายามที่จะเพิ่มพูนความสามารถในการขับร้องเพลงไทยให้มากขึ้น

หลังจากนั้นย้ายมาอยู่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ท่านอายุ 14 ปี และจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 พอดี อยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นกับไทยร่วมสงครามถูกโจมตีทางอากาศ ทำให้โรงเรียนหยุดหมดทั้งประเทศ การคมนาคมถูกตัดขาด ขณะที่สงครามกำลังดำเนินอยู่ ทางภาคใต้ค่อนข้างสงบกว่าที่อื่น ช่วงนี้ท่านได้จัดแสดงละครเรื่อง "หมั้นค่าง" ซึ่งเป็นละครร้อง เคยแสดงโรงเรียนมัธยมวัดทรงธรรม โดยท่านนำมาเขียนบทใหม่ทุกฉาก ใช้นามปากกาว่า อ.ไก่อ่อน (อ.ไพ ไก่อ่อน) ซึ่งคุณพ่อเป็นผู้ตั้งให้ การแสดงละครครั้งนี้ท่านเป็นผู้กำกับการแสดงเอง โดยเอาภรรยาและลูกหลานของข้าราชการที่อำเภอมายอ มาเป็นผู้เล่นละครและแสดงระบำสลับฉาก เช่น เต้นรองเง็ง, รำอวยพร, ระบำฝรั่ง ซึ่งท่านเป็นผู้สอนเองทุกอย่าง การแสดงละครครั้งนี้เพื่อหาเงินต่อเติมอาคารที่ว่าการอำเภอ จากการเขียนบทละครครั้งนี้ทำให้ท่านได้แสดงความสามารถทางด้านกาแต่งบทละครและบทร้อง เป็นการเพิ่มพูนทักษะในการแต่งเพลง ขณะที่สงครามกำลังดำเนินอยู่ด้วยความรักและชอบการร้องเพลง หากมีการประกวดร้องเพลงที่ไหนถึงหนทางจะไกล ท่านก็ไปประกวด มีครั้งหนึ่งที่อำเภอยะรังจัดประกวดร้องเพลง คุณพ่อของท่านพา

ซึ่งจักรยานไปประกวดร้อง เพลง เป็นการเดินทางที่ทุลักทุเล แต่ท่านก็ได้รับรางวัลตามความตั้งใจ และเป็นการประกวดร้อง เพลงครั้งสุดท้าย พอสงครามสงบทางรัฐบาลเปิดให้มีมัธยมศึกษาปีที่ 7-8 ขึ้นใน 4 จังหวัดใหญ่ ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งภาคใต้ก็มีอยู่ที่จังหวัดสงขลา ในช่วงปี 2488 - 2489 ท่านจึงได้มาเรียนอยู่ที่สงขลา ซึ่งเป็นช่วงที่ท่านเรียนอย่างเดียว แต่ก็ฝึกหัดร้อง เพลงและ เล่นดนตรีกับอาจารย์ บุญชม ชัยเกษิ อยู่เสมอ

ในคราวที่อยู่ภาคใต้ ท่านได้ฝึกร้อง และพ้อนรำของทางภาคใต้ และได้ศึกษาการแสดง มโนราห์, หนังตะลุงและลิเกลูก จึงทำให้คุ้นเคยกับวัฒนธรรมทางภาคใต้พอสมควร และช่วงที่ อยู่อำเภอมายอ ท่านได้รู้จักการเล่น เพลงแคนทางอีสาน เนื่องจากน้ำแก้ว น้องชายของนายอำเภอ คน เก่าสอนท่านร้อง เพลงทางอีสาน การ เล่น เพลงแคน จึงทำให้มีความรู้ ศิลปดนตรีของชาวอีสาน ด้วย ต่อมาได้เข้ามาเรียนหนังสืออยู่ที่กรุงเทพฯ ชั้น ม.8 ที่โรงเรียน เขมะสิริอนุสสรณ์ ซึ่งเป็น นักเรียนประจำ และได้แสดงความสามารถทางการละครอีกครั้ง ซึ่งสมัยนั้นหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี เป็นเจ้าของโรงเรียน ซึ่งพระองค์ท่านโปรดละครมาก จึงจัดให้มีการแสดงละครขึ้น โดยให้แสดงเรื่องพระลอ ทางโรงเรียนรู้จักในความสามารถของท่าน จึงคัดเลือกให้ท่านร่วมแสดง ละคร โดยให้แสดงเป็นปู่เจ้าสมิงพลาย" ท่านมาช่วย เสียก่อนจึงไม่ได้เล่น พอหายป่วยก็เล่นระบำ ผีแทนและท่านชายทรงมอบหมายให้ท่าน เล่นขับชอยยศพระลอ ซึ่งท่านได้แต่ง เนื้อเอง ร้อง เองและ รำเอง ในการแต่ง เพลงยอยศพระลอนี้ ท่านได้แต่งโดยการดัดแปลง เอาทำนอง เพลงทางภาคเหนือ และภาคอีสานมาผสมผสานกันให้ เป็น เพลงยอยศพระลอ โดยที่บทเกริ่น เป็นทำนองอีสาน และคือด้วย ทำนอง เพลงเหนือ ยอยศพระลอของท่านศาสตราจารย์อำไพ ที่แต่งขึ้นครั้งนั้น นับ เป็นนวัตกรรมใหม่ ในทางศิลปการขับร้อง เป็นการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ซึ่งผลงาน เพลงยอยศพระลอได้รับความ ชื่นชมอย่างมากจากคณะครู และได้้นำไปร้องออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจาย เสียงแห่งประเทศไทย ในสมัยนั้น

เมื่อครั้งศึกษาอยู่ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ท่านร่วมกิจกรรม ทุกอย่างทั้ง เล่นกีฬา และแสดงละครของคณะ ช่วง เรียนอยู่อักษรศาสตร์ เป็นช่วงที่ท่านได้รับความรู้ ในเรื่องของวรรณกรรม การประพันธ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และท่านได้ เรียนอย่างลึกซึ้ง ในช่วงนี้จึงทำให้ท่านได้แต่งบทกวีมาก ส่งไปลงตามวารสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในนามปาก "ประกายมาศ" แต่ก็ยังแต่ง เพลงอยู่ อาทิ เพลงบายศรี อักษรศาสตร์ เพลงอวยพร เพลงรับน้อง ใหม่อักษรศาสตร์ และ เพลงพวงมาลัย เทียวพิมาย

เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งคณบดีคณะครุศาสตร์ ท่านได้รับปรบปรนบทธละครเรื่องปริยทรรศึกษา อันเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การปรบปรนบทธละครพระราชนิพนธ์เรื่อง ปริยทรรศึกษา ท่านได้รักษาความไพเราะและความถูกต้องตามต้นฉบับ เดิมได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีการตัดทอนบางส่วนที่ไม่ทำให้ขาดความ แต่ช่วยให้สั้นกระชับรัดขึ้นเพื่อให้เหมาะแก่เวลาการแสดง ฉันทบางบทท่านได้ถอดความออกเป็นบทเจรจา เพื่อให้เข้าใจง่ายและ เดินเรื่องได้เร็ว การใช้ตัวสะกดการันต์บางคำ เปลี่ยนตามอักขรวิธีปัจจุบัน ยกเว้นคำในบทฉันทท่านคงไว้ตามเดิม และดัดแปลงคำพูด เพื่อให้สื่อความหมายให้เข้าใจง่ายขึ้น บทธละครเรื่องปริยทรรศึกษาที่ปรบปรนขึ้นนี้จัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ เนื่องในงานเฉลิมฉลองพระบรมราชสมภพ ครบ 100 ปี ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งท่านเป็นผู้กำกับการแสดงเอง โดยมีคณาจารย์ นิสิต จากคณะครุศาสตร์ และนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนผู้ปกครอง ร่วมแสดง จากการจัดแสดงละครเรื่องปริยทรรศึกษาครั้งนี้ ถือว่าเป็นการจัดละครที่สมบูรณ์แบบ เรื่องหนึ่ง สำหรับในปัจจุบันที่หาดูได้ยาก จึงทำให้ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น "ผู้กำกับละครโรงใหญ่" ที่สำคัญของ เมืองไทย ซึ่งในปัจจุบันนี้ท่านยังคงแต่งคำระพันธ์หรือแต่งบทเพลงอยู่เสมอ และโดยเฉพาะ เพลงขลุ่ยหึงคุณธรรมสำหรับเด็ก

จากการที่ท่านได้รับการฝึกฝนอบรมด้านการดนตรีมาตั้งแต่เด็ก ๆ กอปรกับได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและอยู่ในแวดวงของศิลปิน ตลอดเวลาจากได้สัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปการดนตรี การร้องรำ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีทางภาคเหนือจากครอบครัว เมื่อครั้งอยู่แพร่ ของมอญเมื่อครั้งอยู่บักลัด และศิลปการร้องรำทางภาคใต้จากการอยู่ที่ปัตตานี และสงขลา ตลอดจนการได้รับการฝึกสอนศิลปการร้องรำทางอีสานจากน้ำแก้ว จึงทำให้ท่าน เป็นผู้มี ความสามารถและ เข้าถึงศิลปการดนตรีของไทยทุกภาคได้ดี สิ่งเหล่านี้เป็นอิทธิพลที่ทำให้ท่านมีใจรัก ในการร้อง เพลงและแต่ง เพลง จากประสบการณ์ที่สะสมมาตั้งแต่เด็ก จึงทำให้ท่าน เป็นผู้ที่มีเลือด ของความเป็นศิลปินท่านหนึ่ง หรืออาจจะกล่าวถึง ท่านว่าเป็นศิลปิน เพลงก็คงไม่แปลก

สาเหตุในการแต่ง เพลงสอนคุณธรรม

ศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล ถือว่า เพลง เป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะถ่ายทอดความคิด ให้แก่บุคคลอื่น แม้ในเรื่องของคุณธรรม เพลงก็สามารถถ่ายทอดคุณธรรมที่ต้องการสอนให้บุคคลอื่นได้ โดยอาศัย เพลง เป็นสื่อและ เพลงนี้จะเป็น เครื่องตอกย้ำให้ เขาระลึกถึงอยู่เสมอ เพราะ การร้อง เพลงนั้นง่าย การจำ เพลงก็ง่าย จำแล้วไม่ค่อยจะลืม การที่เราใช้ เพลงมาเป็นสื่อใน

การสอนคนหรือใน การอธิบายอะไรให้ใครฟังแล้วจะทำให้เขาจำได้แม่นยำ และอีกประการหนึ่ง ทุกคนชอบร้อง เพลง ซึ่งแต่ก่อนท่านใช้คำประพันธ์โคลงฉันท์ กาพย์ กลอน สรุปรหรืออธิบายเวลา บรรยายให้ผู้ใหญ่ฟัง แต่สำหรับ เด็กแล้วท่านได้นำบทประพันธ์นั้นมาใส่ทำนอง เพื่อช่วยให้เด็กเกิด ความสนุกสนานและง่ายแก่การจำ ในระยะหลังท่านจึงหันมาสนใจแต่งเพลงสำหรับเด็ก เมื่อครั้ง กลับจากอเมริกาแล้วได้สอนวิธีสอนวิชาต่าง ๆ ให้แก่นิสิตปริญญาตรี สาขาประถมศึกษา เกิดความ คิดที่จะให้นิสิตรู้จักผลิตสื่อประกอบการสอน สื่อที่ท่านแนะนำนิสิตคือ "เพลง" พร้อมกับสอนให้ นิสิตได้รู้จักวิธีการแต่ง เพลงและการใช้เพลงประกอบบทเรียน เพลง "ไก่" เพลง "หมู" จึงเป็นเพลงตัวอย่างประกอบบทเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ เพลงนักเรียน ประกอบการสอนวิชา ภาษาไทย และเพลงบ้านของจีน (ช่วยงานบ้าน) ประกอบการสอนวิชาศีลธรรม เท่ากับได้เริ่ม แต่งเพลงเด็กตั้งแต่นั้นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2504 ท่านได้เป็นกรรมการของยุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ได้รับมอบหมาย หน้าที่ในการที่จะปลูกฝังพุทธศาสนาและคุณธรรมให้แก่เยาวชน จึงทำให้สนใจ เรื่องคุณธรรมสำหรับ เด็ก เทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมของท่านคือ ใช้เพลงเป็นสื่อในการสอน จึงทำให้ท่านหันมาสนใจ ที่จะแต่งเพลงปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กอย่างจริงจัง ซึ่งท่านได้รูปแบบและแนวคิดในการแต่ง เพลง ปลูกฝังคุณธรรมจากผลงาน เพลงของหลวงวิจิตรวาทการที่มุ่งจะใช้ เสียงเพลง เป็น เครื่องปลุกใจให้ คนรักชาติ สำหรับท่านแล้วท่านจะมุ่งมั่นแต่ง เพลงเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เด็กไทย ท่านจึงถือ หลวงวิจิตรวาทการ เป็นครู เพลงของท่าน เพลงคุณธรรมที่แต่งขึ้นครั้งแรกคือ เพลงฉัน เป็น เด็กดี ด้วยความ เชื่อที่ว่าความไพเราะของบทกวี และความไพเราะของท่านเองคนตรีจะช่วยขัด กลางจิตใจ ของเด็กให้อ่อนโยน และในขณะที่เดียวกันก็สอดแทรกคุณธรรมที่ต้องการปลูกฝัง เข้าไปด้วย โดยที่เด็ก ก็ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จึงทำให้ เพลงปลูกฝังคุณธรรมสำหรับ เด็กของท่าน เกิดขึ้นมากมาย

จุดประสงค์ของการแต่ง เพลงจริยศึกษา

1. เพื่อใช้เป็นสื่อในการ เสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก
2. เพื่อใช้เป็น เพลงประกอบการสอนในคู่มือการสอนจริยศึกษา ระดับอนุบาลศึกษา และประถมศึกษา
3. เพื่อใช้เป็น เพลงประกอบหนังสือแบบ เรียนจริยศึกษา ระดับประถมศึกษา
4. เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของ เพลงที่ใช้ เป็น

สื่อสร้าง เสริมคุณธรรม เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม

5. เพื่อสร้างความสุขสนุกสนานให้แก่เด็กด้วยเสียงเพลง

วิธีการแต่งเพลง

วิธีการแต่งเพลงของศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล ท่านมักจะกระทำ 3 วิธี ดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 แต่งทำนองเพลงก่อน คือ แต่งทำนองขึ้นใหม่ หรือคัดเลือกทำนองจากทำนองเพลงอื่นที่เห็นว่าเป็นทำนองสนุกสนาน เร้าใจ และเหมาะสมกับเนื้อหาเพลง และนำทำนองเพลงที่แต่งใหม่หรือคัดเลือกมาใส่เนื้อเพลงเข้าไป

วิธีที่ 2 แต่งเนื้อเพลงก่อน คือ แต่งเนื้อเพลงไว้ก่อน แล้วนำทำนองมาใส่ทีหลัง

วิธีที่ 3 แต่งทำนองและเนื้อเพลงพร้อมกัน คือ คิดทำนองไปพร้อมกับการแต่งเนื้อเพลงไปทีละท่อน จนจบเพลง

ส่วนมากเพลงจริยศึกษาของศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล จะแต่งโดยวิธีที่ 2 มากกว่าวิธีอื่น ในการแต่งเพลงแต่ละเพลง ท่านจะกำหนดหัวข้อคุณธรรมและขอบเขตคุณธรรมที่ต้องการสอนไว้ก่อน แล้วจึงลงมือแต่งเพลง นอกจากนี้สิ่งที่ท่านให้ความสำคัญมากคือการใช้ภาษา ท่านจะพยายามใช้ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจและเหมาะสมกับเด็ก

ผลงานเพลงจริยศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมสำหรับเด็ก

1. เพลงชุดคุณธรรมเด็กไทย ได้แก่ เพลง คุณธรรมเด็กไทย บูชาผู้มีพระคุณ ชุดจริงทำจริง ช่วยกันเก็บ หนอย่าวิ่ง ช่วยงานบ้าน ไม่อยากได้ ยินสมาธิ เดินด้วยสติ นั่งสมาธิ นอนกับสติ เลิกเห็นแก่ตัว อาหารดี ดบแผละฝึกสติ ขอโทษ ดันไม้ให้คุณ และเพลงทิ้งขยะดีดี ฯลฯ

2. เพลงชุดไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ เพลงไม่เห็นแก่ตัว ทำงานสนุก รลไฟ วิน วิน ฉันชอบเสียงไก่, ไม่พูดร้าย, ให้สัญญา, ไม่มั่งคั่ง, เลิกเล่นแล้วเก็บ เคารพคุณครู ลูกไก่เจี๊ยบ เด็กดีมีน้ำใจ ฉันเป็นเด็กดี หนูทำได้เอง คนเก่งต้องขยัน ไม่เห็นจะน่ากลัว รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ นักเรียนไม่พูดร้าย ชุดคำจริง เด็กดีไม่เห็นแก่ตัว ของเธอของฉัน ความเมตตา ความกรุณา ดบหมอนก่อนนอน และเพลงนักเรียน ฯลฯ

3. เพลงชุดจริยศึกษาชุดที่ 3 ได้แก่ เพลงมีวินัยไม่แข่งคิว ประหยัดได้ประโยชน์
เด็กไทยกตัญญู สัญญาของลูก และ เพลงฝั่งขັນ ฯลฯ

4. เพลงอื่นได้แก่ เพลงมารยาทเด็กไทย, รักษาสิบทอดประเพณี, ฝึกสติรู้ทันสิ่ง
กระทบ ฯลฯ

เพลงเหล่านี้ได้เผยแพร่ไปสู่ครูและนักเรียนทั่วทุกภาคของประเทศไทย ครูได้นำไปประกอบ
การสอน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้วยเสียงเพลง หรือแม้แต่เด็กชาวเขาทางภาคเหนือของไทยก็ได้รับ
การสอน เพลง เหล่านี้ด้วยเช่นกัน ขณะนี้เพลงของศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล ได้ไปเผยแพร่
ให้แก่เด็กไทยในอเมริกาที่ได้เข้าเรียนในโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทย
ในอเมริกา